

зі своїми традиціями, людською порядністю й професійною відповідальністю та вже з певною історією справжньої київської соціологічної наукової школи, провідником якої є наш шановний Володимир Антонович Матусевич.

Здоров'я Вам, Володимире Антоновичу, гарного настрою, нових і успішних років нашої співпраці!

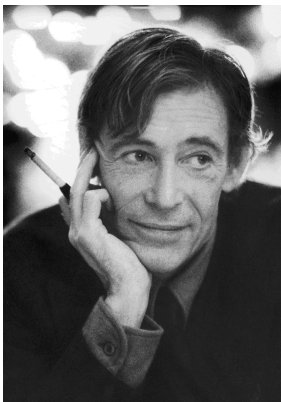
Колеги по відділу

В.Матусевич між Arts and Science

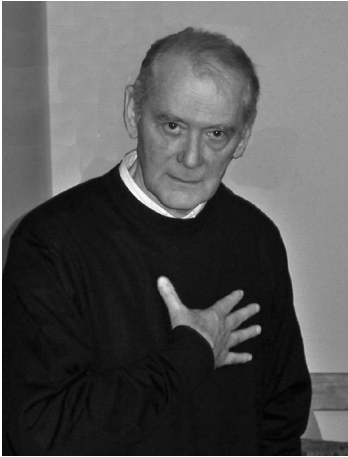
Час від часу ми приймаємо рішення, які змінюють наше життя, ми обираємо один із кількох шляхів (це роздоріжжя зараз модно називати “точкою біфуркації”), і дуже шкода, що не можна повернутися в якусь із цих точок і прожити ще принаймні одне життя з іншим вибором.

Мабуть, це дивне твердження, і не знаю, чи доречно воно для ювілею, але мені здається, що Володя Матусевич свого часу, обираючи між Arts and Science, зробив хибний вибір. Так, звісно, він один із найкваліфікованіших українських соціологів, вдумливий, наполегливий, сумлінний. Володимир Матусевич один із піонерів соціології в нашій країні, він носій соціологічної культури тих часів, коли соціологія була ще овіяна романтикою, а соціологи почувалися першовідкривачами і якоюсь мірою борцями із тоталітарним режимом. Матусевич належить до кола тих, на жаль небагатьох, справжніх соціологів, які зуміли зберегти нашу науку в дуже скрутних умовах початку 1990-х років і не дали їй змоги утонутися в морі псевдосоціологічних праць, написаних людьми, котрі мімікують під соціологів. Але я певен, що про це напишуть інші. Мені хотілось би розповісти про іншу його грань...

Річ у тім, що Володя наділений дивовижною чарівністю, артистичним хистом і почуттям гумору. Це й артистична зовнішність, і міміка, і особлива пластика рухів, якась елегантність, і органічний гумор. Це гумор ситуацій, положень, гумор, що виникає ніби з нічого, перетворюючи повсякденну рутинну ситуацію на веселу, комічну.

На фотографіях зліва направо Пітер О'Тул, Володимир Матусевич (знімок 1971 року) і Грегорі Пек. Наскільки природно вписався Володя у цей ряд! Моїй 14-літній онуці, яка не знає нікого із зображених, щоправда, більше сподобався Грегорі Пек, але на другому місці з великим відривом від Пітера — Володимир. І це при тому, що акторів знято професійними камерами і відретушовано, а я сфотографував Володю дорогою з Інституту філософії на тлі “Наукової думки” без жодної підготовки. Приблизно в цей самий час ми проводили опитування школярів випускних класів м.Києва (тема відділу — “Престиж професій як чинник профорієнтації”). Я прийшов проводити опитування, якщо не помиляюся, у 10-й Б клас 51-ї школи на Печерську, де напередодні проводив опитування в 10-му “А” Володя Матусевич. Коли я зайшов до вчительської, звідки мене мали провести до класу, мені сказали, що учениці 10-А хочуть ще раз брати участь в опитуванні і просять надіслати того чоловіка, котрий приходив учора. І таке було, як пам’ятаю, не лише в цій школі.

Або цей театральний і дуже елегантний жест — на фотографії минулого року, коли Володя з іншого кута кімнати побачив, що я збираюся його фотографувати.

А вміння жартувати, робити, як я вже казав, звичайну ситуацію кумедною? Невдовзі після мого одруження я прийшов на роботу із застудою. Що тут кумедного? Володя сидів за столом і щось писав. Щойно я привітався своїм хрипким голосом, Володя підвів на мене очі й запитав:

– Голос зірвав? На дружину і тещу гримав? Правильно, молодець, треба їх від початку поставити на місце!

Або чергування на виборчій дільниці. Незважаючи на те, що вибори просто імітувалися, й у списках завжди був лише один кандидат чи одна партія, ставилися до цього дуже серйозно. Для групи співробітників Інституту філософії АН УРСР, які готували списки до виборів, в одній зі шкіл виділили кімнату на першому поверсі й поставили телефон. А паралельний телефон стояв у холі у вахтерші. Вже не пам’ятаю, чому, але кілька столів поставили разом, і всі співробітники сиділи в ряд біля стіни. У дальньому від дверей куті, біля вікна, сиділа Галя Бабанюк. Щоб вона могла вийти з-за столу, всі п’ятеро, хто сидів поруч із нею, мушили підводитися і пропускати її. Все відбувалося у вихідні, телефон майже не дзвонив, запитували здебільше керівника нашої групи. Коли телефон подзвонив у черговий раз і Володя Матусевич зняв слухавку, то він сказав “зараз передам” і пішов до дверей (мабуть, щоб сказати вахтерші, що їй телефонують). При цьому він став бурмотати ніби собі під ніс “Бабанюк якусь запитують... Хто така Бабанюк?” і вийшов із кімнати. Галя Бабанюк підхопилася і кинулася до телефону:

– Це я, я Бабанюк, він що, з глузду з’їхав? Пропустить...

Вискочити одразу не вдалося, і вся ситуація була вельми кумедною, Галя лише за кілька секунд збагнула, що це жарт. А я думаю, скільки часу було в Матусевича, щоб вигадати цей розіграш? Це був перший дзвоник співробітникам школи за весь час, заздалегідь про це він думати не міг, Володя поклав слухавку на стіл і пішов до дверей уже бурмочучи слова про Бабанюк... У нього була секунда, не більше!

І от я думаю, що якби Володя із зовнішністю американського кіноактора, миттєвою реакцією на навколишнє, умінням створювати з нічого кумедні ситуації (як Юрій Нікулін чи Михайло Водяний) і його аналітичним розумом прийшов би в Мистецтво, ймовірно, це був би артист масштабу Чарлі Чапліна або Аркадія Райкіна. Шкода для Мистецтва і на щастя для Науки (і для нас) цього не сталося. І тепер ми маємо можливість читати соціологічні праці й спілкуватися з Володимиром Матусевичем особисто, а не споглядати його лише з екранів кіно і телебачення. З чим усіх нас і вітаю!

Володю, з ювілеєм тебе! Спробуй перенести цю подію із притаманним тобі почуттям гумору!

Володимир Паніотто